

Vidriada val., potser per comparació del cos lluent i anular. *Vidriar* (*vedriar*, 1617); *vidriat*; *vidriaire* [DAg.]. *Vidrienc*. *Vidriell* [Llombart; no consta en fonts fidedignes, ni tan sols Lab. ni Escrig, sospitem malentès de *vidriella* < *vidiella*].

Vidrier, fresca la reconquesta de les muntanyes de Prades, en el S. XII, devien venir-hi vidriers occitans, judicant per la terminació i radical de la primera menció: «concedimus tibi G., *veirier*,¹---tali pacto quod---nobis dabis --- duo quintars de *vitro*» a. 1189, *Cart.* 10 de Poblet, p. 15; *vidrier* ja en Llull; i en les Màximes morals teofràstiques de c. 1400: «un *vidrier* fa de un mateix *vidre* dos vaxells, als quals dona diversa talla, e a la hun met nom taça, e a l'altre, orinal» (*CoDoACA* XIII, 219). Alart en cita formes més o menys llatinitzades en docs. ross. del S. xv: «furnum *vitrearium*» 'forn de vidre', i com a nom d'ofici: *vidrierius* a. 1431, *vitriarius* 1448; després, ja purament català, *vedrier* 1476, *vidrier* 1501 (*Bull. Soc. Agr. Pyr.-Or.* xx, 321, 312-314),² i bastants dades des de mj. S. xv en el DAg. En la tradició lexicogràfica des del Busa-N. i OPou: «*vidrier*: vitriarius», *ThPu.*, 165. En diversos paratges de les muntanyes valencianes han donat nom a indrets que freqüenten per dur-ne pedra vitrificable: *Pedra dez bedriès* a la Salzadella, SO. del poble, *Corral dez bidriès* al NE., Barranc del *bedriès* a Caudau (1961-1962).

Com que per *vidrier* és adjectiu o bé, com subst., es diu del qui fa o fabrica vidre, seria bo reservar *vidriaire* (o, si es preferís, *+vidraire*) per al qui ven vidres o en posa en els edificis; però evitem l'ús de *cris-taller* amb aquest sentit, que usat així és un intolerable castellanisme.

Vidriera [S. XIV]: «--- la *vadriera*», Reixac (*Questa*, 174.16) pel mateix que abans ha anomenat «finestra de *vidre*». Als operaris de vidrieria dels grans edificis els deien adés *vidriers*, adés *mestres de vidrieres*. A la Seu de Girona el 1375 en contracten dos, a Mallorca el 1375 per 1500 s., i un *vidrier* hi consta en el mateix sentit l'any 1408, Serra Ràfols (VII Congr. H. C. Ar., 570); «los Consellers manaren --- bestragués a M. T., *mestre de vadrieres* --- per adobar una de les *vadrieres* de la Casa» 1447 (*Arçits* II, 26). BMetge en vers ho diu en forma arovençalada: «ab *veirieres* cristallines» (*Fort. e P.*, 68). «Lo rayg del sol, passant per la *vadriera* s mostra e s representa, en la paret on recut, de la color del *vidre* per què passa», Eiximenis (*Angels*, 88v^o). «Un soldador --- per fondre lo plom --- a obs d'adobar les *vidrieres*» Girona 1386 (Serra R., l. c., 569).

«Que'l sol entra per algunes *vidrieres* en la església», «així com lo sol, donant en una *vidriera*, lo rayg passe e no romp la *vidriera* ---», StVicentF (*Serm.* I, 129.15, 200.9, i altra cita 129.20 a *SUS*). «En lo mercat, / en va fitat, / pertot s'hi roba: / loc no s'hi troba / per pollaceres / e *vidrieres*, / taules e gàbies, / tendes e ràbies / ---», JRoig (*Spill*, 7492); «50 lliures per pagua --- de la *vadriera* del baptisma» Bna. 1428 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 228); «farà la dita *vidriera*, de llarc, de 3 canes, e una cana d'ample» ross. 1470

(*InvLC*, s. v. *llarc*). «Enserats o *vidrieres* fossen fetes a les finestres del Archiu», doc. Bna. 1568-1601 (ed. Moliné del *Consolat*, 325); mossàr. *bitriayra* 'espècie de ginesta usada en la fabricació del vidre', Abenbenklariš, 1106.

En lèxics des d'OPou: «*vedriera*: finestra vitrea; *vidriera*, de pedra transparent ---» (*ThPu.*, 153; *vi-*, *DTO*. 1670 ---). «--- Un d'aquells carros --- un seu sotrac va fer dringar al meu darrera les *vidrieres* del balcó ---», Ruyra (*El primer llustre d'amor*, O. C., 340b 28). *Contravidriera*. *Sobrevidriera*.

Vidriola [Lacav.; 1884, DAg.]. *Vidriós* [Belv.]. «Un hortola de l'horta de la Ciutat, un homenet ja granat, prim y magre, de cabells clars y estopencs --- pipe-lles secorrades, y ulls tərbols y *vidriosos*; en el lloc del nas sols s'hi veia una espècie de gra vermell ---», JnRosselló (*Manyoc*, pp. 60); «la mirada fixa i *vidriosa* d'un malalt», Coromines (*Vida Aust.*, O. C., 790b 20). *Vidriositat*.

Vidriol (sulfat metàl·lic) [Llull, *AlcM*]; es prohibeix tenyir «d'esmolada ni de *vidriol*», «ni ab violada ni ab *vedriol*», que devien ser tintures barates (llimadures de pedra esmolada, desgastada etc.) o dolentes (més cita a *TENYIR* i a *MOLDRE*), a. 1387 (*CoDoACA* XI, 312, 306); el passatge del *Tirant* (III, 296) que citen DAg. i *AlcM* és ja de la part de Galba (o potser de Martorell). En lèxics des del Busa-N. («*vidriol* per a tinta: chalcantum»), i OPou: «ADROGUES: vernís --- *vidriol* romà: chalcantum»; «RECEPTA DE FER TINTA: aygua de pluja --- gales picades --- *vidriol* romà ---» (*ThPu.*, 199, 181); en cast. va usar-se una forma *vidriol* (1495, Nebrixa) manlevada del català, però el mot prové d'un b. ll. *vitriolum* documentat en el segle VIII a Itàlia en les *Compositiones Lucenses* (Migliorini, *Cos' è un Vocabolario*, 92). *Vitriblic* [Lab. 1840].

Vidriol 'anguis fragilis' Verdaguer als versos de *Carnigó*: «lo rieró anguleja pel boscatge / argentina lli-sona vers son cau» (III, 25b) els posà la nota: «llisona, serpetta blanquinosa, curta y de cuha esmotxada, més coneguda per lo nom de noya de serp; en lo Pallars ne diuen *vidriol*, no sé si per ser trencadissa com lo vidre, o si per tenir, sens fonament, anomenada de verinosa, com ho diu l'adagi: 'picada de *vidriol*: porta dol'. En efecte jo vaig recollir *bidriol* a Vall Ferrera, Tavascan i Esterri de Cardós i *bedriol* a Estaon i Ferrera «petit sauri semblant a una serp; segons la creença popular, el vidriol és cec --- en d'altres indrets se'n diu *serp de vidre*; tant aquest nom com el de *vidriol* li ve de la facilitat amb què es trenca» (*BDC* xxxiii, 319b); també *bidriol* a la Valira (Arcavell, 1936), i al llarg de la Pallaresa: Rialb, Espot (1964) i V. d'Aneu («serpiente que se rompe», CPol, 28). «*Vidriola*: anguis fragilis L.», Serradell (*Sota Terra*, Cl. Munt. Tssa., 129). Però *vidriola* 'guardiola' (val., «El Camí», 14-iv-34) i tort. (Vergés Paulf, *Espurnes* v, 63) és alteració de *lladriola* (LLADRE).

Envidriar-se: els ulls Belv. (cf. supra ulls *vidriosos*), NFranc, traductor del *Corbatxo* (c. 1400) l'usa en un sentit com 'envernissar de maquillatge': «una moscha